

Het Nationaal Actieplan e-Learning: einde van innovatie?

Goed nieuws! Het <http://www.edusite.nl/edusite/nieuws/14953> (Nationaal Actieplan e-Learning) (NAP) wordt gecontinueerd. <http://www.surf.nl> (Stichting SURF) heeft <http://www.minocw.nl> (ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (OCW) ervan weten te overtuigen dat er de komende vier jaar 24 miljoen euro nodig is voor de toepassing van e-learning in het hoger onderwijs (zie <http://www.edusite.nl/edusite/nieuws/16688> (bericht EduSite)). We gaan e-learning inzetten om het onderwijs eigentijds en flexibeler te maken, zodat meer mensen in het hoger onderwijs kunnen instromen, doorstromen en uiteindelijk succesvol uitstromen.

Er is ook een keerzijde: de bestaande SURF-tenders voor innovatie en opschaling komen te vervallen. Dat betekent een grote verandering, want het NAP vraagt een heel ander type projecten. Kon je voorheen opschaling ook lokaal binnen één of twee opleidingen realiseren, in het NAP moet je toch al snel op nationale schaal denken. Kon je bij de innovatietender nog terecht met ‘baanbrekende’, risicovolle ideeën, het NAP lijkt ‘innovatie’ te beperken tot een haast routinematige uitrol van bewezen concepten.

OCW heeft kennelijk geen risico’s willen nemen. In eerste instantie natuurlijk koppig de hand op de knip houden, en dan, na een onweerstaanbaar betoog van SURF, een schoorvoetend “nou, vooruit dan maar...”. Met in het achterhoofd de angstbeelden van “woensdag gehaktdag” en de bodemloze put die het hoger onderwijs is, heeft het ministerie vermoedelijk de eisen genadeloos opgeschroefd. Het NAP staat dan ook boordevol politiek correcte geruststellingen die alle twijfels moeten wegnemen. Zo gaan we uiteraard “geen wielen uitvinden waar dat niet nodig is”, gaan we “elders bestaande kennis en ervaring toepassen” en baseren we ons natuurlijk uitsluitend op “proven models” en “proven technology”. Allemaal heel verstandig, want wie gaat nu zijn ogen sluiten voor wat er al beschikbaar is en werkt? Inderdaad zijn er in de loop der jaren heel wat “proofs of concept” opgeleverd; de meeste daarvan zijn – eerlijk is eerlijk – ongebruikt op de plank blijven liggen. Dat doet het beeld van de onderwijsinnovatie geen goed: veel zaaien, maar kennelijk weinig oogsten. Nu zien we een reactie, misschien wel een overreactie, waarin men zou kunnen lezen dat we nu zo zachtjes aan wel weten hoe het allemaal moet en dat het nu een kwestie is van simpel toepassen, implementeren, opschalen en benutten. Het doet een beetje denken aan de naïeve bewering van een eeuw geleden dat de wetenschap zo goed als ‘af’ was. Dat bleek bepaald niet het geval te zijn.

Met e-learning is het niet anders. We zijn op dit moment eigenlijk nauwelijks in staat om deze grootschalige flexibilisering vorm te geven. We bevinden ons nog in de eerste generatie e-learning, waar het netwerk vooral wordt gebruikt als simpel distributiekanaal voor content en informatie. We staan pas aan het begin als het gaat om effectieve interactie, communicatie, sociale netwerken en de transitie van een overdrachtsmodel naar een model dat lerenden relevante leerervaringen biedt.

De roep om oogsten is begrijpelijk. En natuurlijk moeten we als sector de vruchten plukken van eerdere inspanningen, al was het maar om onze belangrijkste geldschieter te laten zien dat we daadwerkelijk voortgang boeken. Maar in een wereld waarin ons wekelijks nieuwe, beloftevolle technologieën om de oren vliegen, is het een aperte denkfout te menen dat we

onderhand wel genoeg weten. Het bevrozen of ontmoedigen van praktijkgebonden innovatieprojecten zal ons over vier jaar ernstig bezuren.

Maar ook het oogsten zelf zal weerbarstig blijken. De implicaties van opschaling en transformatie zijn niet te onderschatten. Neem nu zoiets simpels als het digitaal portfolio: we blijken in Nederland 188 varianten te moeten onderscheiden (over wielen gesproken) en we hebben jaren nodig om ze in te voeren, althans in de lucht te brengen. Wat oogt als makkelijk scoren, kan tijdens de afrekening met onze subsidiegever wel eens ons Waterloo blijken te zijn.

Tot slot de clausule van *proven technology*: wat wordt hiermee bedoeld? Bij mijn weten halen slechts weinig servers en netwerken een *uptime* van 99,9%. De boel ligt nog geregeld plat, maar het zal toch niet de bedoeling zijn e-learning als cd-rom of drukwerk uit te leveren? En wat te denken van de alomtegenwoordige MS Windows software, nog immer een notoire bron van verbazing, ongemak en ergernis bij onze eindgebruikers. Hoezo *proven technology*? Moeten we soms terug naar MS-DOS en Telnet? Wat hebben we aan een auto met houten wielen?

Als we ons aan de NAP-criteria houden, zal e-learning vooral bestaan uit de zeer betrouwbare en flexibel bruikbare pdf-jes. Hoezo flexibilisering? Is dat nu alles? De nieuwe doelgroepen die het hoger onderwijs via het NAP wil aantrekken, zullen zich verbijsterd afvragen wat wij hiermee denken aan te tonen. Moet dát nu 24 miljoen euro kosten? Laten we zo verstandig zijn een deel te oormerken voor echte innovatie. Als dat binnen de ambtelijke en bestuurlijke kaders niet mogelijk blijkt te zijn, zit er niet veel anders op dan binnen de beslotenheid van de NAP-voorstellen zelf de ruimte te zoeken voor het noodzakelijke werk dat het daglicht kennelijk niet kan verdragen.

Wim Westera is natuurkundige en onderwijstechnoloog. Hij geeft leiding aan een groep van 60 à 70 onderwijsontwerpers, mediaontwikkelaars en ICT-ontwikkelaars binnen het Onderwijstechnologisch Expertisecentrum van de Open Universiteit Nederland.